

הגדה של פסח

אנא אל את לחמנו תנה

וכל צרכי גופנו שא

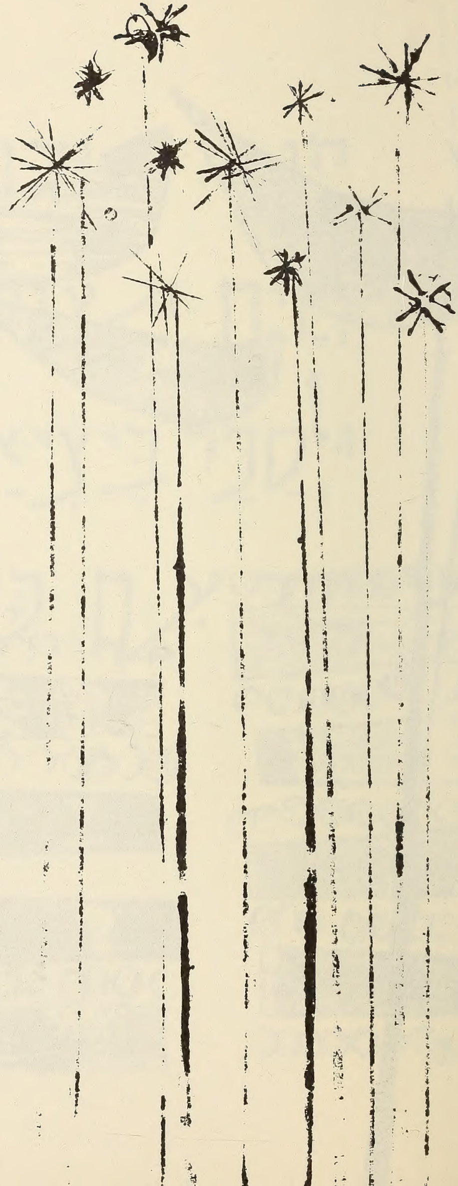
שמרנו גם בעת מצור

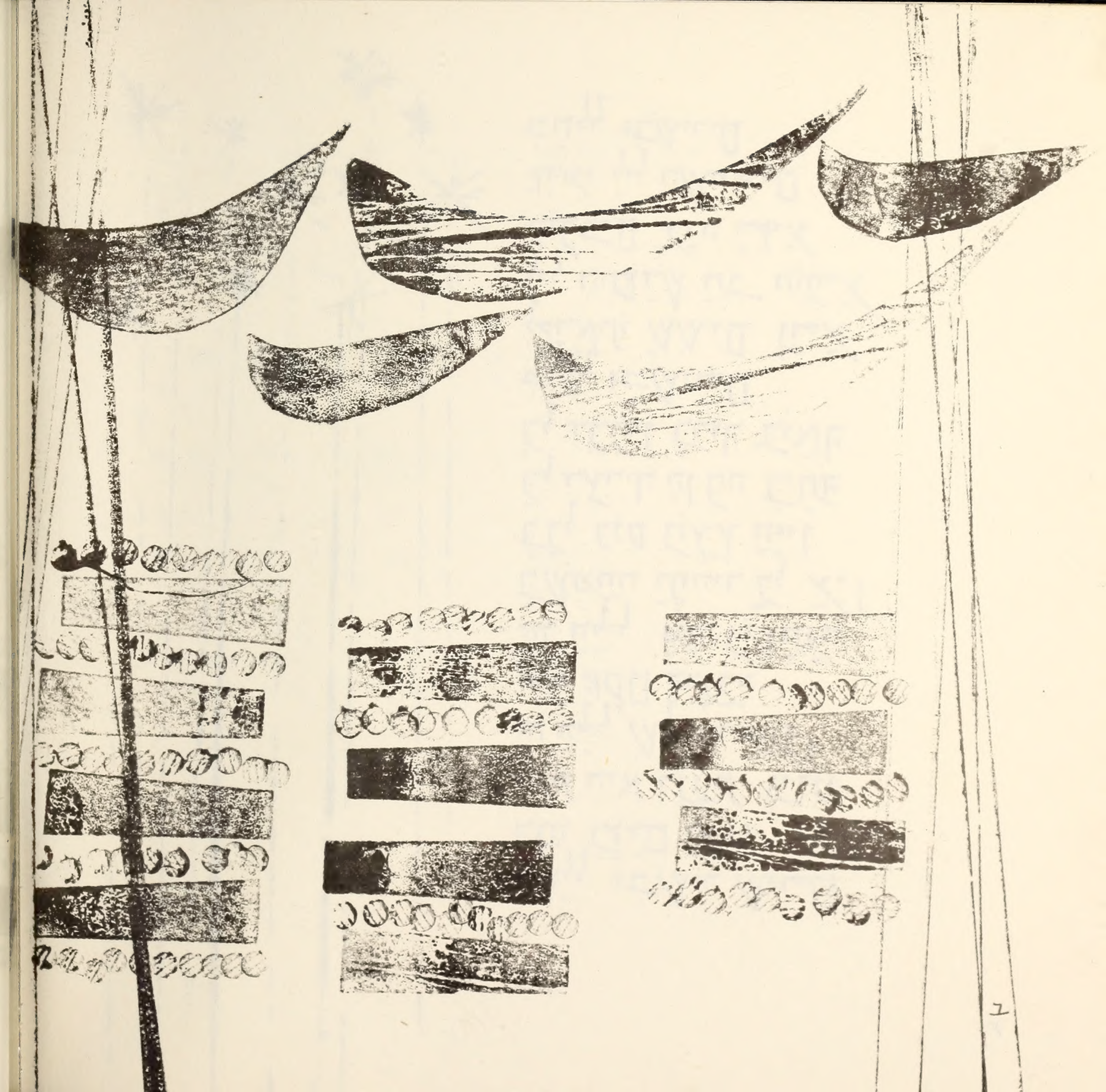
ממגפה וממגור

הסר כל ריב מלב אדם

הבא עלינו שלום עולם

בְּהַלֵּל וּבְשִׁירִים
קִדַּמְנוּ לֵיל הַשִּׁמּוּרִים
כּוֹכָבִים עֲדֵי רָקִיעַ
לֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג הוֹפִיעַ
לִקְרָאתוֹ שָׂשִׂים נָרִיעַ
בְּהַלֵּל וּבְשִׁירִים
כָּל דִּכְפִין בָּרוּךְ בּוֹאֲךָ
כָּל דִּצְרִיךְ יֵין פֹּה בֵּיתֶךָ
בְּכָל כּוֹס נוֹצֵץ הַיַּיִן
בְּשִׂמְחָה תַּזְהִיר כָּל עַיִן
זֶה הַלַּיְלָה מַה-נִּשְׁתַּנָּה
וּמָה קֶּסֶם הָרְנָנָה
זֶה הַלַּיְלָה שֶׁל חֵרוּתֵנוּ
זֹאת הִיא רִנְנַת גִּילֵנוּ
הָבָה נְקַדֵּם חַגֵּנוּ
בְּהַלֵּל וּבְשִׁיר שִׁירִים

הִנְנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן

לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה

לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם

יַחַד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל

הָא לַחְמָא עַנְיָא

דִּי אֲכָלוּ אַבְהָתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכֻל

כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח

הָשַׁתָּא הָכָא

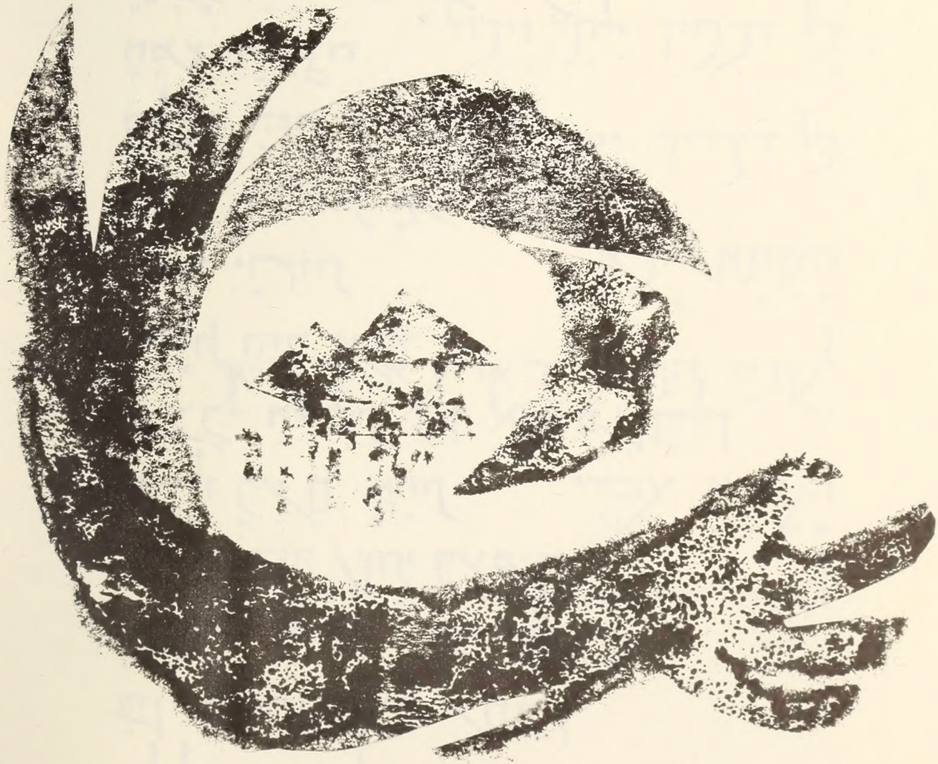
לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל

הָשַׁתָּא עַבְדֵי

לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה
מִכָּל הַלֵּילוֹת
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין
חָמֵץ וּמַצָּה
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין
שְׁאָר יְרָקוֹת
הַלַּיְלָה הַזֶּה מָרוֹר
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין
אֲפִילוּ פַּעַם אֶחָת
הַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין
בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין מְסֻבִּין
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם

ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה
ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים
הרי אנו ובנינו ובני בנינו
משועבדים היינו לפרעה במצרים
ואפילו כלנו חכמים
כלנו נבונים
כלנו זקנים
כלנו יודעי תורה
מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים
וכל המרבה לספר ביציאת מצרים
הרי זה משבח

ביום ראשונה
נהלל יחד עם כל ישראל
את ספור יציאת מצרים
שהחיינו
לחיים

מֵאָבוֹת אֶל בָּנִים דֶּרֶךְ כָּל הַדּוֹרוֹת
נִמְסַר דְּבַר יְצִיאַת מִצְרַיִם זִכָּרוֹן אִישִׁי
אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ מַחְוִיר וְאֵינֶנּוּ דוֹהֶה

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר
חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ
כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם

אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה
ואין לך התמזגות של יחיד וכלל
ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות
גדולה מאשר בצו חנוכי זה
אינני יודע יצירה ספרותית יותר מחנכת
לתעוב העבדות ולאהבת החרות
כספור השעבוד ויציאת מצרים
ואינני יודע שום זכרון עתיק
שכולו מופנה לקראת העתיד
שכולו סמל להווה ולעתידנו
כזכר ליציאת מצרים
איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם
שילדו היה באביב ימיו
ליצור יצירה גאונית כזאת
ולמסור אותה מדור לדור

רבן גמליאל היה אומר
כל שלא אמר
שלשה דברים אלו בפסח
לא יצא ידי חובתו
ואלו הן

פסח מצה ומרור

פסח
שהיו אבותינו אוכלין
בזמן שבית המקדש קים על שום מה
על שום שפסח הקדוש ברוך הוא
על בתי אבותינו במצרים
שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה׳
אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים
בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל

מצה זו
שאנו אוכלין על שום מה
על שום שלא הספיק
בצקם של אבותינו להחמיץ
עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא וגאלם
שנאמר ויאפו את הבצק
אשר הוציאו ממצרים עגת מצות
כי לא חמץ כי גרשו ממצרים
ולא יכלו להתמהמה
וגם צדה לא עשו להם

מרור זה
שאנו אוכלין על שום מה
על שום שמררו המצרים
את חיי אבותינו במצרים
שנאמר וימררו את חייהם
בעבודה קשה בחמר ובלבנים
ובכל עבודה בשדה
את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך

כנגד ארבעה בנים דברה תורה
אחד חכם ואחד רשע
ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול

חכם מה הוא אומר
מה העדות והחוקים והמשפטים
אשר צוה יי אלהינו אתכם
ואף אתה אמור לו
כהלכות הפסח

רשע מה הוא אומר
מה העבודה הזאת לכם
לכם ולא לו
ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל
כפר בעקר
ואף אתה הקהה את שניו ואמור לו
בעבור זה עשה יי לי
בצאתי ממצרים לי ולא לו

תם מה הוא אומר
מה זאת
ואמרת אליו - בחזק יד הוציאנו יי
ממצרים מבית עבדים

ושאינו יודע לשאול - את פתח לו
שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא
לאמור בעבור זה עשה יי לי
בצאתי ממצרים

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן
שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְרַק
וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה
עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם
רַבּוֹתֵינוּ
הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית

לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לה׳
לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדוֹרוֹתָם

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה
וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר
יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת
עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא שֶׁנֶּאֱמַר
לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים
יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהָבִיא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ

לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לה׳
לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָם

וימת יוסף וכל אחיו
וכל הדור ההוא
ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
ויעצמו במאוד מאוד
ותמלא הארץ אותם
ויקם מלך חדש על מצרים
אשר לא ידע את יוסף
ויאמר אל עמו
הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו
הבה נתחכמה לו פן ירבו
והיה כי תקראנה מלחמה
ונוסף גם הוא על שונאינו
ונלחם בנו ועלה מן הארץ
וישימו עליו שרי מסים
למען ענותו בסבלותם

ויבן ערי מסכנות לפרעה
את פיתום ואת רעמסס

וכאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרוץ

ויקצו מפני בני ישראל
ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך
וימררו את חייהם בעבודה קשה
בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה
את כל עבודתם
אשר עבדו בהם בפרך
ויצו פרעה לכל עמו לאמור
כל הבן הילוד היאורה תשליכהו
וכל הבת תחיון

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם

וַיְצַו בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַנֹּגְשִׂים בָּעָם
וְאֶת שׁוֹטְרָיו לֵאמֹר
לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן הַלְּבֵנִים
כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם
הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן
וְאֶת מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים
אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם
תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם
לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי נִרְפִּים הֵם
וְעַל כֵּן הֵם צוֹעֲקִים לֵאמוֹר
נֵלְכָה נִזְבְּחָה לֵאלֹהֵינוּ

ויצאו נוגשי העם ושוטריו
ויאמרו אל העם לאמר
כה אמר פרעה
אינני נותן לכם תבן
אתם לכו קחו לכם תבן
מאשר תמצאו
כי אין נגרע מעבודתכם דבר
ויפץ העם בכל ארץ מצרים
לקושש קש לתבן
והנוגשים אצים לאמר

כלו מעשיכם
דבר יום ביומו
כאשר בהיות התבן

ויכו שוטרי בני ישראל
אשר שמו עליהם
נוגשי פרעה לאמר
מדוע לא כליתם חקכם ללבון
כתמול שלשום
גם תמול גם היום
ויבאו שוטרי בני ישראל
ויצעקו אל פרעה לאמר

למה תעשה כה לעבדיך
תבן אין נתן לעבדיך
ולבנים אומרים לנו
עשו
והנה עבדיך מכים

ויהי בימים ההם ויגדל משה
ויצא אל אחיו וירא בסבלתם
וירא איש מצרי
מכה איש עברי מאחיו
ויפן כה וכה וירא כי אין איש
ויך את המצרי ויטמנהו בחול
ויצא ביום השני
והנה שני אנשים עברים נצים
ויאמר לרשע
למה תכה רעך
ויאמר
מי שמך לאיש שר ושופט עלינו
הלהרגני אתה אומר
כאשר הרגת את המצרי

ויירא משה ויאמר
אכן נודע הדבר
וישמע פרעה את הדבר הזה
ויבקש יהרוג את משה
ויברח משה מפני פרעה
וישב בארץ מדין
והיה רועה את צאן יתרו
וינהג את הצאן אחר המדבר
ויבא אל הר האלהים חרבה
וירא והנה סנה בוער באש
והסנה איננו אכל

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה
אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה
מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה
וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי
וַיֹּאמֶר ה׳ רָאֹה רָאִיתִי
אֶת עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם
וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו
כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאֹבָיו
וְעַתָּה
לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה מִמִּצְרָיִם

הָיָה מֹשֶׁה מְחַשֵּׁב בְּלִבּוֹ וְאוֹמֵר
שֶׁמָּא יִהְיוּ הַמִּצְרִים מְכַלִּים אֶת יִשְׂרָאֵל
לְפִיכָךְ הֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
אֵשׁ בּוֹעֶרֶת וּסְנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל
אָמַר לוֹ
כְּשֵׁם שֶׁהַסְּנֶה בּוֹעֵר וְאֵינֶנּוּ אֻכָּל
כָּךְ הַמִּצְרִים אֵינָם יְכוֹלִים
לְכַלּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל

לֵךְ בֹּא מִצְרַיְמָה

וּבָאתָ אֶל הַנַּעֲנִים וְהָאֻמְלָלִים
אֶל כָּל הַנֶּאֱנָחִים וְהַנִּדְכָּאִים
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי עֲבָדִים הֵם
וְהֵם לֹא יָבִינוּ.
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי אֻמְלָלִים הֵם
וְהֵם לֹא יֵדְעוּ.
וְכִי גָּדוֹל עָנְיָם וְנוֹרָא לַחֲצָם
וְהֵם לֹא יַאֲמִינוּ.

ופקחת את עיניהם בחוזק יד
על כל לחצם ועל כל עניים
וגאלת אותם
ועם רב ימשך אחריך מקרב אחיך
אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד
ומקרב כל העם מסביב
אשר רע ומר להם
והיית לאב המון אדם רב
ולראש שבטיו

ועשית מן התולעים אדם
ומן האדם עם
ומעפרות חול ארץ

וילך משה
ויאסוף את כל זקני בני ישראל
וידבר משה כן אל בני ישראל
ולא שמעו אל משה
מקוצר רוח ומעבודה קשה

לתיכף נרים כוס
על שהוציאנו מעבדות לחרות
מיגון לשמחה
מאבל ליום-טוב
ומאפלה לאור גדול
ומשעבוד לגאולה

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ
עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלֻהוּ
וְכָכָה תֹּאכְלוּ אֹתוֹ
מָתְנֵיכֶם חֲגֻרִים
נַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם
וּמַקֶּלְכֶם בְּיֶדְכֶם
וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן
הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב
וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס סֻכֹּתָה
כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי
הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף
וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם
וְצֹאן וּבָקָר מִקְנֶה כָּבֵד מְאֹד

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב
וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ
מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת
בְּשִׂמְלֹתָם עַל שִׁכְמָם
וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם
עֻגֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ
כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ
וְגַם צֵדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם
הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב
וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה
וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
יָצְאוּ כָּל צִבְאוֹת ה׳ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה
וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
יָצְאוּ כָּל צִבְאוֹת ה' מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם

זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה

אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם

מִבֵּית עֲבָדִים

ויהי בשלח פרעה את העם
ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים
כי קרוב הוא
כי אמר אלהים
פן ינחם העם בראתם מלחמה
ושבו מצרימה
ויסב אלהים את העם
דרך המדבר ים סוף
וחמשים עלו בני ישראל
מארץ מצרים
ויגד למלך מצרים כי ברח העם
ויהפך לבב פרעה ועבדיו
אל העם ויאמרו:

מה זאת עשינו:
כי שלחנו את ישראל מעבדנו:
ובני ישראל יוצאים ביד רמה
זכור את היום הזה
אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים
ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו
ויחזק יי את לב פרעה מלך מצרים
וירדוף אחרי בני ישראל
ובני ישראל יוצאים ביד רמה
וירדפו מצרים אחריהם
וישיגו אותם חונים על הים

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה מֹשֶׁה מַאֲרִיךְ בִּתְפִילָּה
אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
יְדִידַי טוֹבְעִים בַּיָּם
וְאַתָּה עוֹמֵד וּמַרְבֶּה בִּתְפִילָּה לְפָנַי
אָמַר לְפָנָיו
רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמַה בְּיָדִי לַעֲשׂוֹת
אָמַר לוֹ
דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ
וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם
וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל הַלַּיְלָה
וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם יַבָּשָׁה
וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם
וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם
כָּל סוּס פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם

אַרְבַּע כִּיתּוֹת נֶעֶשׂוּ עַל הַיָּם
אַחַת אוֹמֶרֶת לִפּוֹל אֶל הַיָּם
אַחַת אוֹמֶרֶת לָשׁוּב לְמִצְרַיִם
אַחַת אוֹמֶרֶת לְנַצּוֹחַ כְּנֶגְדָּם
אַחַת אוֹמֶרֶת לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה כְּנֶגְדָּם
מִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ עוֹמְדִין וְנוֹטְלִין עֵצָה אֵלֶּה וָאֵלֶּה
קָפַץ נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב וְיָרַד לַיָּם תְּחִלָּה

כּוֹס שְׁלִישִׁית נָרִים
לְכָל אֵלֶּה שֶׁעָשׂוּ כְּמַעֲשֵׂה נַחְשׁוֹן
בְּכָל הַדּוֹרוֹת
וּלְאֵלֶּה שֶׁיַּעֲשׂוּ כֵּן לְיָמִים יָבֹאוּ
לְחַיִּים

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְיָ
וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר

אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָאֹה גָּאָה
סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה

וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן
אֶת הַתֹּף בְּיָדָהּ
וַתֵּצֶאןָ כָל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת
וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם

שִׁירוּ לַיְיָ כִּי גָאֹה גָּאָה
סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם
בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת
סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם
אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף
אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל
צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים

אוֹתָהּ שָׁעָה בִּקְשׁוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת
לוֹמַר שִׁירָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

מַעֲשֵׂי יָדַי טוֹבְעִים בַּיָּם
וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי

וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף
וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר
וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר
וְלֹא-מָצְאוּ מָיִם
וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמָּרָה
כִּי מָרִים הֵם
וַיִּלֹּנוּ הָעָם אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר
מַה נִּשְׁתֶּה תְּנוּ לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה
לָמָּה זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָמִית אֹתִי וְאֶת בָּנַי וְאֶת מִקְנַי בַּצָּמָא

וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע
וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה
וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר
זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם
אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת הֶחָצִיר
וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים
וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה
אֵין כֹּל בִּלְתִּי אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ
וַיִּסְעוּ מֵאֵילִים
וַיָּבֹאוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר סִין
וַיִּלּוֹנוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר
וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד ה׳ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לָשֹׂבַע
כִּי הוֹצֵאתֶם אוֹתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה
לְהָמִית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם

בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז

הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו

הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר

הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן

מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר

הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן

מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ

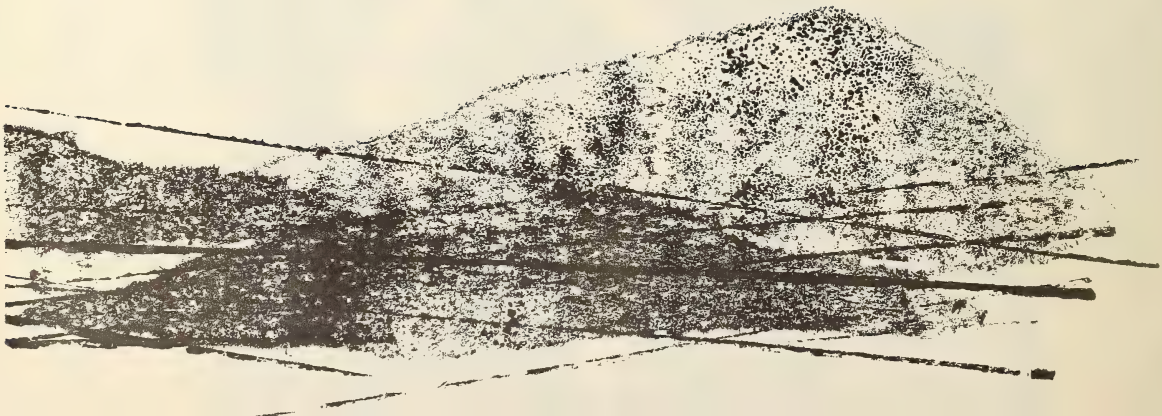
מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב

ושתי את גבולך
מים סוף ועד ים פלשתים
וממדבר עד הנהר
כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה
לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם
אשר תזרע את זרעך
והשקית ברגלך כגן הירק
והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה
ארץ הרים ובקעות
למטר השמים תשתה מים
ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון
ארץ זית שמן ודבש
ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם
לא תחסר כל בה
ארץ אשר אבניה ברזל
ומהרריה תחצוב נחושת

אַשְׁרֵינוּ כִּי בָאנוּ אֶל אֶרֶץ זֹאת
אֶל אֶרֶץ זֹאת יָהּ יִחַלְנוּ
אֶרֶץ יָהּ מֵאָז כָּמַהְנוּ
יָהּ מֵאָז נָשָׂאנוּ עַיִן

שָׁאַלְתִּי נְבִיאַי וְחוֹזַי הַנִּבְּאִים בִּגְלָלִי
הַיְדַעְתֶּם מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת אֲשֶׁר אָמַר לְגָאֳלִי
וַיַּעֲנוּ אוֹתִי
לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל וְהוּא פֶלִאי
וְאֵין מַגִּיד לִי
רָזִי לִי רָזִי לִי אוֹי לִי

וְהִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ

שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבָד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ

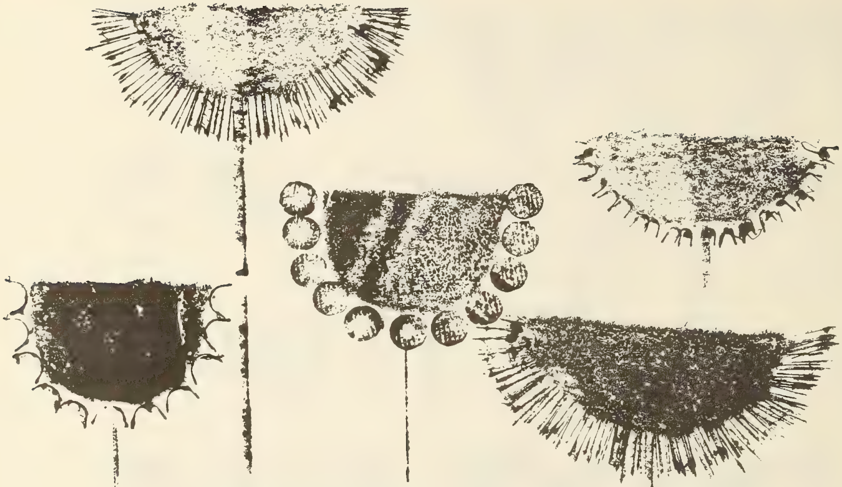
אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר

עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם

פֶּתַע פִּתְאוֹם יִתְנַעֵר דוֹר עִזּוּז וְגִבּוֹר
דוֹר גִּבּוֹר מִלְחָמָה
וְעֵינֵיהֶם בְּרָקִים
וּפְנֵיהֶם לְהָבִים
וִידֵיהֶם לַחֲרָבוֹת
וְהִרְעִימוּ אַדִּירִים בְּקוֹלָם
קוֹל שִׁשִּׁים רְבָבָה קוֹל קוֹרֵעַ הַקְּעָרָה
וּבְנַהֲמַת הַמִּדְבָּר הַזּוֹעֵף יִתְחָרֶה
וּסְבִיבָם נִשְׂעָרָה וּסְבִיבָם נִזְעָמָה
הֵם קוֹרְאִים
אֲנַחְנוּ גִּבּוֹרִים
דוֹר אַחֲרוֹן לְשִׁעְבּוּד וְרִאשׁוֹן לִגְאֻלָּה אֲנַחְנוּ
יָדֵנוּ לְבַדָּהּ יָדֵנוּ הַחֲזָקָה
אֶת כֹּבֶד הָעֹל מֵעַל גְּאוֹן צַוָּארֵנוּ פָּרְקָה

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחוֹדֶשׁ הָאָבִיב

אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה

אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ

וּתְהִי לָכֶם לְמוֹרָשָׁה

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה

כִּי הִנֵּה הַסְּתָיו עָבָר
הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ
הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ
וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ

כְּתֹנוֹת פַּסִּים לָבַשׁ הַגָּן
וּכְסוּת רִקְמָה מַדֵּי דִשְׁאוֹ
וּמְעִיל תַּשְׁבֵּץ עָטָה כָּל עֵץ
וּלְכָל עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ

כָּל צִיץ חָדָשׁ לִזְמַן חָדָשׁ
יָצָא שׂוֹחֵק לִקְרַאת בּוֹאוֹ
אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עוֹבֵר
מֶלֶךְ עַל כֹּל הוּרַם כִּסְאוֹ

יָצָא מִבֵּין מִשְׁמַר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ
מִי לֹא יִשְׁתֶּה יֵינוֹ
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא חֶטְאוֹ

הַגֶּשֶׁם הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ
הָעֲנָנִים הִתְפַּזְּרוּ וְאֵינָם
הַשָּׂדוֹת מוֹרִיקִים וּמְשַׂגְשְׂגִים

לִבַּבְתִּנִי אֲחוֹתִי כַלָּה
לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ
מַה יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחוֹתִי כַלָּה
וְרֵיחַ שַׂלְמוֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן
אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה תָּבוֹאִי
מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים
הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם
אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה
עַד שֶׁתֶּחְפָּץ

אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים
אָנָה פָּנָה דּוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ
דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם

הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע
קול התור נשמע בארצנו
התאנה חנטה פגיה
הגפנים סמדר נתנו ריח

שבעת פרחים בגן
חזרה הופיעה
כי בא הגיע
מועד ימי ניסן
מכל פרחי תפארת
את מי נפשי בוחרת
את מלכת היופי את השושן

כל צפורי השיר
בקול ירונו
הדוה יריעו
ברון בגיל אדיר
מתוך זו המקהלת
אל מי נפשי צוהלת
אל מלכת הגן אל הזמיר

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים
מי זאת עולה מן המדבר מקטרת מור ולבונה
לבבתני אחותי כלה
עורי צפון ובואי תימן

אל תראני שאני שחרחרת ששזפתני השמש
שחורה אני ונאוה בנות ירושלים

אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל
לראות הפרחה הגפן הנצו הרמונים

לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים נשכימה לכרמים
נראה הפרחה הגפן פתח הסמדר

עורי צפון ובואי תימן
הפיחי גני יזלו בשמיו
ויאכל פרי מגדיו יבא דודי אל גנו

הגיע ליל פסח
כל העולם כולו אומר הלל
כי בלילה הזה אוצרות השמים נפתחים
גשם חלף וסתו עבר והכל בעתו נעצר
לך לשלום גשם
דודאים נתנו ריח בגנת דודים
בוא בשלום טל
כוח ברקים וצנורי שחק עשו שליחותם
לך לשלום גשם
לאוגר בקציר גדולי חציר
בוא בשלום טל
מריח מימיך נשאת שפלים
ומלאו אסמיך
לך לשלום גשם
בעים שמחות פרי עץ הדר עת יעודר
בוא בשלום טל

בכוס רביעית נברך על הגפן
ועל ארץ חמדה וטובה ורחבה
לאכול מפריה ולשבוע מטובה
נברך על אשר גאלנו
והגיענו ללילה זה
לשמוח בו ולהסב בו שבת אחים גם יחד
כן נגיע למועדים הבאים לקראתנו בשלום
שמחים בבנין וששים בעמלנו
ובפינו שיר חדש
על גאולתנו ופדות נפשנו

האל ברכנו לחם לשבע תן

הרבה יבול ארצנו פריה חונן

יוצאי מצרים זנת במן

הב נא גם לנו ממגד דגן

הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בְּקוֹצֵר
וְדוֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמוֹשֵׁךְ הַזָּרַע
וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס
וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה
וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ
וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם
וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיהֶם
וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם
וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם

על גבע רם על ראש התל
חליל רועה שם מחלל
מזמור חדש לישראל
ולרועה רק אהל בד
ולו רק גדי אחד
חד גדיא חד גדיא

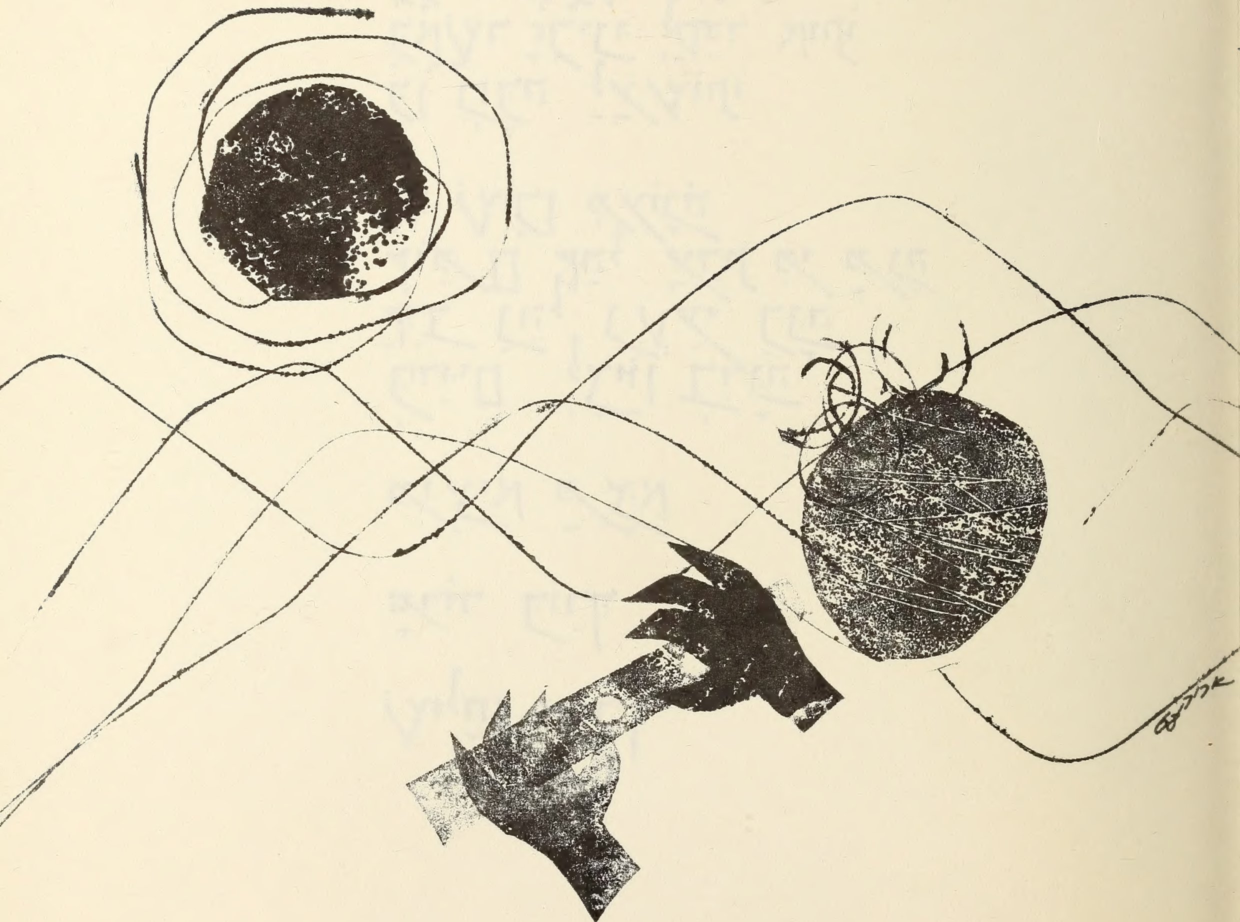
קפץ ובא חתול בליל
פנו גם לי מקום בתל
מיאו - לא אשב בטל
ענו השנים פה אחד
בחפץ לב חתול נכבד
חד גדיא חד גדיא

בא כלב הב צוהל שואל
האין גם לי מקום בתל
שמר אשמר יומם וליל
ענו בזמר פה אחד
תן יד חבר הב לנו יד
חד גדיא חד גדיא

ומי זה בא שתיל מקל
חלקו חלקי גם לי בתל
אצמח לפרי אגדל לצל
ענו בזמר פה אחד
פרי וצל כמה נחמד
חד גדיא חד גדיא

ואש יצאה ממאפל
יהי אור וחם בכל התל
לקלות לצלות ולבשל
ענו בזמר פה אחד
גם אור גם חם הנה בא גד
חד גדיא חד גדיא

על גבע רם על ראש התל
חרמש נוצץ ומצלצל
צליל קציר לישראל
נרימה זמר פה אחד
נניפה עמר בשיר הידד
חד גדיא חד גדיא

חֲסַל סִדּוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ
כְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ
כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ
כֵּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה
קוֹמֵם קְהַל עֲדַת מִי מָנָה
קָרֵב נַהֵל נִטְעֵי כַנָּה
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה

מוֹצִיא מַצָּה

מָרוֹר כּוֹרֵךְ

שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ

נאות מרדכי תשל'ח / כתב ועטור אריה ולמן / דפוס אופסט 'שורות' חיפה